

Asia: VN/14930/2022

Vuoroasuvan lapsen elatusavun suuruuden arvioiminen; työryhmän ehdotus

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

ETÄVANHEMPIEN LIITTO RY:N LAUSUNTO VUOROASUMISEEN LIITTYVÄN ELATUSAVUN
MÄÄRITTÄMISEEN

Etävanhempien liitto ry kiittää Oikeusministeriötä otsikkoasian lausuntopyynnöstä ja pyydettyinä lausuntonaan Etävanhempien liitto ry lausuu seuraavaa:

Lähtökohtana vuoroasumisessa pitää mielestämme luonnollisestikin olla, ettei kumpikaan vanhemmista maksa elatusapua, koska lapsen elatukseen kuuluvat tarpeelliset kulut puolittuvat vanhempien kesken, eikä perusteita elatusavun maksamiselle ole olemassa.

Lapsen elatuksen tyydyttämiseksi tarpeelliset kulut eivät tietenkään ole riippuvaisia vanhempien tuloista, jonka vuoksi myöskään suurelta tuloerot eivät saisi vaikuttaa elatusavun maksuvelvollisuuteen ja pienituloisen lähivanhemman osalta yhteiskunnan maksamat tuet parantavat vähävaraisen lähivanhemman asemaa huomattavassa määrin, jolloin mahdollinen elatusavun määrääminen ei mitenkään vaikuta lähivanhemman asemaan tai lapsen elatusta parantavasti, vaan maksu ohjautuu näinollen KELA:lle tai hyvinvointitoimialueelle.

Tarkasteltaessa vuodesta 2007 lähtien kymmenille tuhansille etävanhemmille ja heidän lapsilleen hyvinkin paljon kärsimystä sekä vahinkoa tuottanutta elatusapuohjetta OM 2007:2, johon Oikeusministeriön vuoroasumiseen liittyvä elatusavun määrittäminen perustuu on ensinnä kiinnitettävä huomiota niihin lukuisiin virheisiin sekä jopa lain vastaisuuksiinkin, joita em. ohje sisältää ja jotka myös ollaan suoraan siirtämässä vuoroasumisen osalta elatusavun vahvistamistilanteisiin.

OM 2007:2 sisältää yleiskustannukset sekä erityiskustannukset ja näitä ei valitettavasti olla milloinkaan avattu siten, että elatusavun suuruutta ja perusteita voitaisiin puolueettomasti lastenvalvojan luona sopia tai tuomioistuimissa määrätä. Etävanhempien liitto ry:n kotisivuilta löytyy OM 2007:2 työryhmän laatima erittely yleiskustannusten perusteista sekä ajankohtainen indeksikorotuksen huomioitujen yleiskustannusten määrät, jonka liitämme myös tämän lausuntonne loppuun.

Nämä määrät on laskettu em. työryhmän alkuperäisistä määristä 0-6v 250 euroa/kk, 7-12v 290 euroa/kk ja 13-17v 390 euroa/kk. OM 2007:2 valmistuessa on samaan aikaan v. 2007 tehty laaja kulutustutkimus lapsen elatuksen tarpeen suuruudesta, joka tutkimustulos oli, että 0-17v lapsi tarvitsee elatukseensa 242,17 euroa/kk ja tämä tutkimustulos on julkaistu kirjassa Suomalainen lapsi. Työryhmä korotti perusteetta ja tietoisena em. tutkimuksesta lapsen elatuksen tarpeeksi em. luvut 250, 290 ja 390 ja aiheutti näin käytännössä elatusapujen perusteettoman 40%:n nousun lähes kaikille työssäkäyville etävanhemmille.

Tarkasteltaessa tarkemmin työryhmän luoman yleiskustannusten sisältöä havaitaan muutamia eriskummallisuuksia, joista nostamme esille seuraavassa räikeimmät virheet eli ensinnä lapsille maksettava kuukausiraha, joka indeksillä korotettuna on tällä hetkellä 7-12v osalta 33 euroa/kk ja 13-17 osalta 68 euroa/kk.

Aiemmin viittaamamme kulutustutkimus toteaa, että n. 50% 7-12v eivät saa lainkaan taskurajaa ja 13-17v saavat keksimäärin 17 euroa/kk. Tässä on huomattava epäsuhde, joka korottaa suoraan elatusapujen määrää perusteetta.

Toinen selkeä ja vielä edellistä taskurahaa suurempi virhe, joka vääristää täysin elatusapujen määrän on yleiskustannuksiin otettu lapsen osuus kodin kalusteista yms., joka työryhmän mukaan pitää sisällään lapselle kuukausittain ostettavien pöytien, tuolien ja sänkyjen aiheuttamia kustannuksia ja tämä määrä on tänä päivänä 56 euroa/kk. Haluaisimme nähdä perheen, jossa jokaiselle lapselle ostetaan kuukausittain tarpeellisia huonekaluja 56 euron verran.

Kolmas yleiskustannusten elatusapujen vahvistamisessa ongelmia herättävä kohta on virkistys-harrastustoiminnan kulut, jotka tänä päivänä ovat 0-6v 25 euroa/kk, 7-12v 51 euroa/kk ja 13-17v 60 euroa/kk.

Nämä virkistys-harrastuskulujen määrä tulee liian usein otettua kahteen kertaan huomioon lapsen kuluina ensinnä yleiskustannusten osalta ja sitten vielä erityiskustannusten osalta ja tämä virhe aiheutuu useimmiten tietämättömyydestä siitä, että yleiskustannuksissa on jo ko. kulut perusteiltaan ja määriteltäen huomioituna.

Mielestämme elatusavun suuruutta määriteltäessä ei tulisi lainkaan ottaa huomioon asumiskuluja, koska jokainen valitsee oman asuinpaikkansa sekä asuntonsa omin tulojensa ja varojensa mukaisesti ja vähävarainen saa asuntonsa kuluihin KELA:lta asumistukea sekä perustoimeentulotukea sekä hyvinvointitoimialueelta tarvittaessa ehkäisevää tai täydentävää toimeentulotukea. Asumiskulujen huomionottamisella elatusapulaskelmassa ei vaikuteta näinollen mitenkään vähävaraisten perheiden talouteen tai hyvinvointiin, koska elatusapu kulkeutuu KELA:lle tai hyvinvointitoimialueelle eikä siis lapselle.

Em. yleiskustannusten osalta olevat selkeät virheet vaikuttavat suoraan lapsen elatuksen tarpeen suuruuteen, jonka lisäksi siihen virheellisesti vaikuttavat myös erityiskustannusten osalta selvästikin lähivanhemman tai jopa hänen uuden kumppaninsa maksamat lainan lyhennykset, jotka luonnollisestikaan eivät ole edes mikään menoeräsi laskettava kulu, vaan kysehän on pääoman siirrosta, jolla lyhennyksen määrällä kasvatetaan omaisuuden nettomäärää, eikä sitä luonnollisestikaan voi, eikä saa menoeräksi lukea.

Mikäli asumiskuluja jatkossa vastoin odotuksiamme katsotaan edes osin laskettavaksi lapsen elatuksen tarpeeseen tai vanhempien elatuskykyä alentamaan olisi tähän saatava jonkinlainen katto eli mikä on kohtuullinen asumiskulu. Tietyille alueille kuten pääkaupunkiseudulle voidaan määritellä hieman suurempi kohtuullinen hyväksyttävä asumiskulu, koska asumiskustannukset ovat siellä korkeammat. Tämänhetkinen elatusapujen vahvistamisessa oleva käytäntö on täysin kestävä, kun kohtuullinen asumiskulu voidaan esim. yhden hengen taloudessa katsoa vaihtelevan 500-1.400 euron välillä ja lasten lukumäärän kasvaessa tämä ylisuuri asumiskulu vielä entisestään kasvaa, eikä tällainen asumiskulu mielestämme voida katsoa olevan kohtuullinen, vaan se on selvästikin ylisuuri.

Asumiskuluja huomioitaessa on myös ehdottomasti otettava huomioon vanhemman tosiasiallisesti maksamat asumiskulut, eikä hänen uuden kumppaninsa maksamia asumiskuluja saa ottaa miltään osin huomioon. Parisuhteessa elävien osalta ohje puolittaa asumiskulut huolimatta siitä, kuka ne todellisuudessa maksaa.

Tämänhetkinen oikeuskäytäntö on johtanut siihen, että etävanhempi maksaa hyvinkin usein em. OM 2007:2 ohjeen em. mukaisesti ja selvästikin virheellisesti huomioonotettavien asumiskulujen vuoksi hänen uuden kumppanin asuntolainan lyhennyksiä, eikä elatusapumaksu näinollen mene edes osaksikaan lapsen elatukseen, eikä tällainen maksu ole myöskään lapsen edun mukaista estäen usein jopa tapaamiset kokonaan, koska etävanhemman rahavarat eivät riitä tästä johtuen enää lapsen tapaamismatka- ja luonapitokuluihin.

Tapaamiskulujen osalta esitämme, että kulut huomioidaan kokonaisuudessaan todellisten tapaamisten aiheuttamien matkakulujen osalta ja tapauksissa, joissa oman auton käyttö on perusteltua tulee kustannusten nousun vuoksi hyväksyä 0,30snt/km, joka on mielestämme kohtuullinen ja oikean suuruinen varsinkin, kun verovapaa km-korvaus on noussut jo 0,53snt/km:iin.

Lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen osalta tämän hetkinen ohjeen mukainen soveltaminen, jossa se lasketaan lähivanhemman tuloksi on selvästi lain vastainen, koska lapsilisälain mukaan sekä perusosa, että yksinhuoltajakorotus ovat kumpikin lapsen elatusta varten maksettavia tuloeriä, eikä siis lähivanhemman tuloa ja yksinhuoltajakorotus tuleekin perusosan tavoin vähentää lapsen elatuksen tarpeesta.

Valitettavasti elatusapuohjetta, eikä elatusapulakia ole tällä hallituskaudella uudistettu, vaikka tämä uudistus oli ed. hallituksen ohjelmassa, joka ohjelma perheoikeudellisten asioiden osalta jäi pahasti kesken ja jota uudistusta nykyisen hallituksen siis piti jatkaa, mutta näin ei käynyt, jonka vuoksi nyt joutuvat kymmenet tuhannet etävanhemmat sekä lapset vuosittain tilanteesta kärsimään.

Vuoroasumisen osalta mikäli ylipäättään katsotaan elatusavun maksamiseen olevan perusteita on tässä lausumassamme esiin tuomamme räikeimmät virheet heti otettava huomioon sekä ohjetta korjattava vuoroasumista koskevan elatusavun osalta ja mahdollisimman pian myös koko OM 2007:2 ohjeen osalta ja viimeistään ohjeen kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Myöskään muut perheoikeuden alaan liittyvät sekä vuoroasumiseen ja etävanhempien ja lasten asemaa parantavat lainmuutokset, joiden uudistaminen piti jo viime hallituskaudella tulla tehdyksi, eivät tällä hallituskaudella ole mitenkään edistyneet ja tämän vuoroasumiseen liittyvän asian osalta tulisikin elatustukilakia muuttaa siten, että elatustukea voisi maksaa myös etävanhemmalle.

Turku 20.03.2023

Laati Etävanhempien liitto ry, toiminnanjohtaja, OTM Kari Karanko

OM:N JULKAISU 2007:2, "OHJE LAPSEN ELATUSAVUN SUURUUDEN ARVIOIMISEKSI", OHJEEN MUKAISET PYÖRISTETYT YLEISKULUT PER 01.01.2023

Lapsi 0-6v kulut/kk Lapsi 7-12v kulut/kk Lapsi 13-17v kulut/kk

Ruoka kotona	116	116	116
Vaatteet, jalkineet	70	70	89
Puhtaus	7	8	17
Puhelin	0	8	34
Tietokone	0	7	6
Taskurahat	0	33	68
Virkistys-harrastustoiminta 25		51	60
Terveystenhoito	14	6	16
Koulutus	0	2	4
Matkat	16	26	46
Ulkona syöminen	9	16	25
Vauvan tarvikkeet	29	0	0
Lapsen osuus kodin kalusteista yms. 56		56	56
YHTEENSÄ	342	399	537

Karanko Kari
Etävanhempien liitto ry